

OBC

PROGRAMA
8

13 i 14 DE DESEMBRE
SALA 1 PAU CASALS

CONCERT PER A PIANO DE GRIEG

JAN LISIECKI I VASILY PETRENKO
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

La Marató

PROGRAMA DE MÀ

EDVARD GRIEG
(Bergen, Noruega 1843 – 1907)

CONCERT PER A PIANO I ORQUESTRA EN LA MENOR, OP. 16

(1868) – 30'

Allegro molto moderato
Adagio
Allegro moderato molto e marcato

Jan Lisiecki, piano

PAUSA 20'

ALEXANDER VON ZEMPLINSKY
(Viena, Àustria 1871 – Nova York, Estats Units 1942)

DIE SEEJUNGFRAU

(La Sireneteta) – Fantasia en tres moviments per a orquestra inspirada en un conte de H. C.
Andersen (1902-1903) – 47'

Sehr mässig bewegt (temps moderat)
Sehr bewegt, rauschend (mogut, abstret)
Sehr gedehnt, mit schmerzvollem Ausdruck (sostingut amb expressió dolorosa)

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

JAN LISIECKI, PIANO

VASILY PETRENKO, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Joel Bardolet*, concertino invitat / Raúl García, assistent de concertino / Paula Banciu / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Zabdiel Hernández / Natalia Mediavilla / Lev Mikhailovskii / Katia Novell / Ivan Percevic / Pilar Pérez / Jordi Salicrú / Ícar Solé / Cèlia Johé* / Eugènia Ostas* · **SEGONS VIOLINS** Margarita Sikoeva*, solista invitada / Emil Bolozan, assistent / M. José Aznar / Jana Brauninger / Patricia Bronisz / Clàudia Farrés / Alzy Kim / Mireia Llorens / Octavi Martínez / Melita Murgea / Laura Pastor / Robert Tomàs / Iván Launes* / Arturo Seijo* · **VIOLES** Pawel Krymer*, solista invitat / Giulia Wechsler*, assistent invitada / Noemí Fúnez, assistent / Christine de Lacoste / David Derrico / Josephine Fitzpatrick / Franck Heudiard / Sophie Lasnet / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl / Andreas Süssmayr / Adrià Trulls · **VIOLONCELS** Charles-Antoine Archambault, solista / José Mor, solista / Blai Bosser, assistent / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Marc Galobardes / Elena Gómez / Lluç Pascual / Jean-Baptiste Texier / Iryna Morozova* · **CONTRABAIXOS** Luís Cabrera, solista / Dmitri Smyshlyaev, assistent / Jonathan Camps / Apostol Kosev / Josep Mensa / Matthew Nelson / Gerard Dalmau* / Risto Vuolanne* · **FLAUTES** Francisco López, solista / Beatriz Cambrils / Christian Farroni, assistent / Ricardo Borrull, flautí · **OBOÈS** Dolors Chiralt, assistent / José Juan Pardo / Disa English, corn anglès · **CLARINETS** Josep Fuster, assistent / Francesc Navarro / Francisco Rodríguez*, clarinet en mi b / Laura García*, clarinet baix · **FAGOTS** Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú / Thomas Greaves, assistent · **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista Juan Conrado García, assistent solista / Pablo Marzal, assistent / Artur Jorge / Pedro Sapena* / Sandra Ramón* · **TROMPETES** Ángel Serrano, assistent / Adrián Moscardó / João Fernandes* · **TROMBONS** Eusebio Sáez, solista / Pablo Rodríguez* / Gaspar Montesinos, assistent / Raúl García, trombó baix · **TUBA** Daniel Martínez · **TIMBALES** David Montoya, solista · **PERCUSSIÓ** Joan Marc Pino, solista / Ignasi Vila · **ARPA** Magdalena Barrera, solista / Esther Pinyol*

DIRECTORA TÈCNICA María Marí
CAP DEL DEPARTAMENT ARTÍSTIC Montserrat Grau
ASSISTENT DIRECCIÓ TÈCNICA Núria Torrens
PRODUCCIÓ ARTÍSTICA Jose Sanchis
CONTRACTACIÓ EXTERNA Leticia Martín
ARXIVERA Begoña Pérez
ADMINISTRATIVA Mercè J. Puertas
ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger
RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero
PERSONAL D'ESCENA Luís Hernández*

*Col·laborador/a

COMENTARI

per Oriol Pérez i Treviño

Un concert per descobrir allò realment romàntic

Va ser el filòsof alemany Rüdiger Safranski (Rottweil, 1945) qui va assenyalar, en el conegut assaig *Romanticismo. Una odisea del espíritu alemán* (Ed. Tusquets, 2009), la diferència entre el Romanticisme i “allò realment romàntic”. Segons Safranski, el Romanticisme és una època. Allò romàntic, en canvi, és una actitud de l’esperit que no se circumscriu a cap època determinada. D’aquesta manera, podem assegurar que allò romàntic segueix existint en els nostres dies i no és, en absolut, un fenomen cultural exclusivament alemany.

És per aquest motiu que ens atrevim a qualificar el concert d’avui com a romàntic, malgrat que els dos compositors protagonistes, el noruec Edvard Grieg i l’austríac Alexander von Zemlinsky, no són ni alemanys ni pertanyen al Romanticisme. Això sí, les dues obres escollides són romàntiques fins al moll de l’os.

Per corroborar-ho només ens cal escoltar l’inici de les dues obres. En el cas del celebèrrim Concert per a piano en la m, op. 16 de Grieg, un redoblament de timbal, i en la fantasia orquestral *La sireneta* de Zemlinsky, una sonoritat orquestral greu, profunda i misteriosa que, evidentment, hi ha qui l’ha interpretat com una “representació” i/o “descripció” de la profunditat de l’oceà. Però més enllà d’aquesta correspondència sonora, és evident que els dos inicis ens porten a una voluntat definida amb precisió quirúrgica pel mateix Grieg en la seva conversa amb Arthur M. Abell: «Nosaltres els compositors, projectem el que és infinit i il·limitat en allò que és finit i limitat». És possible que no trobem una altra definició més exacta d’allò romàntic.

Un allò romàntic inseparable de la recerca del jo més pregon i que, en el cas de l’artista, és sempre indissociable de les seves experiències vitals, però també estètiques. És d’aquesta manera com el concert de Grieg troba la seva genealogia en la recepció feta pel compositor de Bergen del Concert per a piano, op. 54 (1846) de Robert Schumann (1810-1856) i la fantasia orquestral de von Zemlinsky en la lectura del conte de *La sireneta* del danès Hans Christian Andersen (1805-1875).

Més enllà de compartir les dues obres l’esmentat denominador comú d’allò romàntic, no és menys cert que també comparteixen un “quelcom danès”, com són una literatura (Zemlinsky) i una geografia (Grieg). Així, no deixa de sorprendre’ns que el Concert per a piano, op. 16 de Grieg, l’única obra concertant composta per un autor erigit en el gran paladí, juntament amb Ole Bull (1810-1880), del nacionalisme musical noruec, va ser concebut al poble danès de Søllerød, l’any 1858. Feia deu anys que, a Leipzig, sent Grieg un estudiant de tan sols setze anys, havia quedat profundament impactat per la interpretació a la sala de concerts de la Gewandhaus del Concert per a piano, op. 54 (1846) de l’esmentat Schumann, interpretat per la seva vídua Clara. L’impacte d’aquella interpretació va afegir-se a la influència rebuda per part del seu professor de piano, Ernst Ferdinand Wenzel (1808-1880), que sempre va considerar la música del seu amic Schumann un cim de la literatura pianística i, de fet, aquesta literatura acabaria acompanyant sempre la carrera musical de Grieg. Sabem, així, que Grieg en la seva presentació a la seva ciutat natal de Bergen com a pianista i compositor, va interpretar les seves Quatre peces per a piano, op. 1 (1861), dedicades a Wenzel, però també el Quartet per a piano, op. 47 (1842) de Schumann.

És d’aquesta manera que en aproximar-nos a aquest *opus 16* de Grieg, no ho estem fent tan sols amb un dels grans concerts per a piano erigits en canònics per grans pianistes com el solista d’avui, Jan Lisiecki, sinó amb una d’aquelles mostres on l’obra musical és la resposta creativa a una obra musical anterior. Així, sense gaire marge d’error, podem dir que aquest *Concert per a piano* de Grieg és la resposta a l’esmentat *concert* de Schumann que, així mateix, esdevé la resposta al *Concert per a piano* (1835) de Clara Schumann (1819-1896). I és que la genealogia del

concert de Grieg troba les seves arrels implícites en el concert d'una de les més grans compositoras de tota la història de la música occidental, i no ens ha d'estranyar, conseqüentment, que els tres concerts, els de Clara i Robert Schumann i Edvard Grieg, estiguin compostos en la mateixa tonalitat de la menor.

No menys romàntica i intensa és l'obra orquestral *La sireneta* d'Alexander von Zemlinsky, un autor que la nostra orquestra reivindica en les darreres temporades. Si el 2022 ho va ser amb la interpretació de la seva *Simfonia Lírica* (1924), ara ho és amb una obra que durant força anys es va creure perduda o fins i tot destruïda. L'origen cal situar-lo en el fet que el mateix compositor va decidir treure l'obra del seu catàleg després de la seva darrera interpretació en viu, el novembre de 1907 a Praga.

Estrenada i dirigida pel mateix compositor el 25 de gener de 1905 al Musikverein, en un concert en què també es va estrenar el *Pelleas und Melisande* del seu cunyat i antic alumne de contrapunt Arnold Schönberg (1874-1951), l'obra s'erigeix en un cant de dolor pel fracàs de la seva relació sentimental, iniciada l'abril de 1901, amb Alma Schindler (1879-1964). Aquesta va decidir trencar la relació el mes de novembre del mateix any en conèixer Gustav Mahler (1860-1911), amb qui es casaria el març de 1902. Talment com una anticipació a les obres mahlerianes posteriors a l'any 1910, o cosa equivalent, a les obres posteriors al moment en què Mahler té coneixement de la infidelitat d'Alma amb l'arquitecte Walter Gropius i on sempre subjau una expressió de desamor, rebuig i incomprensió, a *La sireneta* hi trobem quelcom de semblant i on el conte d'Andersen sembla esdevenir un símbol amagat de la relació fallida. O potser "sireneta" era com anomenava Zemlinsky a Alma?

Després de treballar-hi a fons entre el febrer de 1902 i el març de 1903, i de la seva estrena i posteriors audicions, Zemlinsky va decidir regalar el primer moviment a la seva amiga metgessa Marie Pappenheim (1882-1966), i els altres dos moviments van ser traslladats amb ell a Nova York després de fugir d'Àustria, l'any 1938. Aquests van ser interpretats per la vídua Louise Zemlinsky (1900-1992) com els moviments supervivents d'una *Simfonia* inacabada. Va ser, però, a començaments de la dècada dels vuitanta quan els treballs dels musicòlegs britànics Keith J. Rooke i Alfred Clayton van fer revelar la correspondència dels tres moviments orquestrals i com tots tres conformaven *La sireneta*.

Obra tan receptora de les tendències del Romanticisme més modern de Richard Wagner (1813-1883) en el seu treball motívic, com del desenvolupament formal de Johannes Brahms (1833-1897), avui tenim l'oportunitat de gaudir d'una gran obra del simfonisme romàntic dirigida per Vasily Petrenko, que la va enregistrar l'any 2021 per al segell Onyx al capdavant de la Royal Liverpool Philharmonic Orchestra. Un concert per descobrir allò romàntic.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

